

5.3.2014

Kirjastoverkkopalvelut

Yleisten kirjastojen Melinda-pilottitapaaminen

Aika	5.3.2014 klo 10-12.45
Paikka	Kansalliskirjaston kokoushuone C454, Teollisuuskatu 23 (4. krs.), Helsinki
Läsnä	Eeva-Riitta Peltonen, Tampereen kaupunginkirjasto Esa Peltonen, Axiell Petri Tonteri, Tampereen kaupunginkirjasto Sirpa Tuomisto, Kokkolan kaupunginkirjasto Laila Heinemann (pj.), Kansalliskirjasto Minttu Hurme, Kansalliskirjasto Ulla Ikäheimo, Kansalliskirjasto Henri Mäkilä, Kansalliskirjasto Minna Olkinuora-Tauru, Kansalliskirjasto Ari Rouvari, Kansalliskirjasto Tuomo Virolainen (siht.), Kansalliskirjasto

1. Kokouksen avaus

Kokous avattiin esittäytymiskierroksella. Keskustelussa päätettiin edetä asialistan mukaisesti.

Esa Peltonen saapui klo 11.25.

2. Tilannekatsaukset

2.1. Tampereen kaupunginkirjasto

Tampereen kaupunginkirjasto on saanut rahoituksen Melinda-projektin jatkamiselle. Rahoituksella palkataan projektityöntekijä, joka aloittaa tehtävässään kesäkuun jälkeen. Projektia jatketaan ensimmäiseen vaiheeseen loppuraporttiin kirjattujen jatkotoimenpidesuosittelujen pohjalta. Erityisesti työprosessien suunnittelu uudelleen on keskeistä. Axiell Aurora 4.0 -klientin testaaminen aloitetaan lähiaikoina.

PIKI-tietokannan koeload tehtiin Axiellin toimittamalla tietokantadumpilla. Data oli vuodelta 2012 mutta itse ajo tehtiin vuoden 2013 puolella. Auroraan on nyt asennettavissa OAI-PMH-haravointirajapinta, jonka kautta aineistot voidaan jatkossa poimia. Rajapinnan kautta poimittaessa voi itse päättää, mitä aineistoja poimitaan ja miten niitä käsitellään. Rajapinnan asentamisesta peritään kertakorvaus, minkä jälkeen sitä voi käyttää ilman rajoituksia. Petri Tonteri keskustelee asiasta Tampereen kaupungin tietohallinnon kanssa, jonka jälkeen asennuksessa voidaan edetä.

Koeloadissa ilmenneet hälytykset johtuivat lähinnä ISBD-0-alueen konversion puuttumisesta ja kosmeettisista virheistä.

2.2. Kokkolan kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto

Kokkolan kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto on hakenut ELY-keskukselta hankerahaa projektin jatkamiseen. Rahoituspäätöstä ei ole vielä saatu. Mikäli rahoitus saadaan, tietokannan datan siivousta voidaan jatkaa.

Kirjaston tietokanta siirretään syksyllä Axiellin ylläpitämälle palvelimelle. Rajapinnat voidaan asentaa vasta tämän jälkeen. Uuden luettelointiklientin käyttöönoton ajankohta riippuu kustannuksista, joista ei vielä ole saatu tarkkaa tietoa.

5.3.2014

Kirjastoverkkopalvelut

Jatkon kannalta keskeinen haaste on kuvailukäytäntöjen uudistaminen. Tämän pohjustamiseksi kirjaston henkilökunnalle on tilattu luettelointi- ja formaattikoulutusta.

2.3. Kansalliskirjasto

AMK-kirjastojen Melindaan liittymisen prosessi on loppuvaiheessa ja hankkeen resursseja vapautuu muuhun työhön. Loppuvuoden prioriteetteja hankkeessa ovat korkeakoulukirjastojen osakohteiden lataaminen Melindaan sekä yleisten kirjastojen liittymisen edistäminen. Lisäksi tukipalveluita kehitetään ja Helkan kuvailun Melindassa aloittamisen edellytyksiä selvitetään. Kansalliskirjastossa kehitettävän luettelointiohjelman beta-testaus on myös alkamassa.

Fennican kuvailu aloitettiin Melindassa tammikuussa. Tässä yhteydessä myös Fennicaan luetteloiva BTJ tuli Melindan tiedontuottajaksi. Kirjastojen auktoriteettitietueiden tuotannon pilotointia Asterissa on suunniteltu aloitettavaksi loppuvuodesta.

2.4. Yleisten kirjastojen Melinda-ryhmä

Yleisten kirjastojen Melinda-työryhmässä on ollut turhautumista projektin etenemiseen. Asiassa odotetaan konkreettisia edistysaskelia hiljaiselon jälkeen. Aloite yhteisluetteloon tuli alun perin yleisiltä kirjastoilta. Hankkeen pohjustamiseksi laadittiin selvityksiä ja raportteja, joilla alkaa tässä vaiheessa olla jo ikää. Tahtotila yhteiseen järjestelmään liittymiselle on vahva.

Finnan ja Melindan suhde on ollut vielä epäselvä. Finna ja Melinda tulevat muodostamaan yhteisen kokonaisuuden, jossa Melinda palvelee kirjastojen työvälineenä ja Finna loppuasiakkaan käyttöliittymänä. Melindassa kyse on ensisijaisesti metatiedosta, sen kehittämisestä ja jakamisesta. Finna korvaa tulevaisuudessa myös Melindan nykyisen näyttöluettelon.

Finnaan liittymiselle on kaksi vaihtoehtoista tapaa: kirjaston tietokanta voidaan haravoida osaksi kansallista Finna-näkymää, tai vaihtoehtoisesti Finnalla korvataan kirjaston oma OPAC. Turun kaupunginkirjaston on tarkoitus ottaa Finna näyttöluettelokseen vuoden 2015 aikana siten, että Axiell Aurora pysyy taustalla kirjastojärjestelmänä. Myös Origo-rajapinnat ovat hyväksymisvaiheessa.

Keskusteltiin vaihtoehtoisista etenemistavoista yleisten kirjastojen liittymisessä Melindaan. Kärjessä ovat olleet HelMet- sekä pilottikirjastot. Ratkaistavia kysymyksiä etenemisessä ovat rahoitus sekä tekniset ja sisällölliset haasteet. Ensimmäisten kirjastojen roolina on hahmotella prosessia muiden mukaantulolle. Kokemuksien perusteella tarkastellaan, millaisia valmisteluja, resursseja ja toimenpiteitä liittyminen edellyttää. Liittymisprosessin vaikeusaste vaihtelee käytettävästä kirjastojärjestelmästä sekä tietokannan laadusta ja laajuudesta riippuen. Helmetillä on käytössä Sierra-järjestelmä, jonka rajapintoja selvitetään. Eroja on lisäksi formaatissa ja osakohteiden käsittelyssä. Toisaalta HelMet on tietokannoista laajin ja Helsingin kaupunginkirjastolla on yleisten kirjastojen keskuskirjastona vetovastuu sektorin kansallisen tason kehityksestä. On järkevää viedä Melindaan ensimmäisenä mahdollisimman suuri tietokanta, jotta seuraavissa aineistonsiirroissa mahdollisimman suuri osa liittyvien kirjastojen aineistoista löytyisi Melindasta jo valmiiksi. Aurora-kirjastojen kanssa työssä ollaan pisimmällä.

3. Viestintä-, koulutus- ja ohjeistustarpeet

Kansalliskirjaston tiedotus Melinda-asioista on keskitetty Metiva-wikiin. Yleisten kirjastojen Melinda-työryhmällä on lisäksi oma sivunsa kirjastot.fi-portaalissa. Keskusteltiin eri verkkofoorumien välisestä työnjaosta.

5.3.2014

Kirjastoverkkopalvelut

Metiva-wikiin avataan osio yleisille kirjastoille. Ammattikorkeakoulujen Melinda-aineistoista laaditaan soveltaen yleisille kirjastoille soveltuva prosessimalli ja tukimateriaaleja liittymiseen. Sivuille tehdään ammattikorkeakoulujen liittymisten suunnittelu- ja seurantalomakkeesta mukailtu tarkistuslista. Teknisistä toimenpiteistä toivotaan "rautalankatason" ohjeistusta: mitä asennetaan, mitä yhteyksiä tulee avata, mitkä toimenpiteet tehdään missäkin (KK, Axiell, kirjasto, kunnan IT) ja niin edelleen. Voi olla että esimerkiksi kaupungin tietohallinto haluaa esittää tarkentavia kysymyksiä. Eri kunnissa toimijoiden välisessä työnjaossa tulee myös olemaan eroja. Kokonaisuuden hahmottelu on tärkeää.

Sovittiin, että toistaiseksi käytössä ollut tekninen termi *load* korvataan jatkossa suomenkielisellä sanalla *aineistonsiirto*. Aineistonsiirtoon valmistautumisessa koeajot ovat keskeisessä asemassa. On tärkeää tunnistaa systemaattiset korjaustarpeet. Varsinainen aineistonsiirto ei ole teknisesti vaativa työvaihe, sillä siihen mennessä valmistelevat toimenpiteet on jo tehty.

Koulutustarpeiden määrittely olisi tärkeää. Asiasta ei olla keskusteltu vielä yleisten kirjastojen Melinda-ryhmässä. Ulla Ikäheimo kutsutaan Tampereelle pitämään koulutusta ISBD Consolidated -kuvailusäännöstä. Myös MARC21-koulutuksille on tulevaisuudessa kasvavaa tilausta yleisten kirjastojen vaihtaessa formaattia. Jatkossa koulutarpeissa oleellista tulee olemaan sisältöpuoli.

Kansalliskirjasto järjestää 9.5. Melinda-Aleph -kertauskoulutuksen. Aamupäivän osuudessa käsitellään yleisesti Melindassa työskentelyä, iltapäivällä keskitytään Aleph-klientin käyttöön. Myös yleisten kirjastojen henkilökunta voi halutessaan osallistua. Ilmoittautumislomake tulee kirjastoverkkopalveluiden verkkosivulle myöhemmin.

4. Axiellin uusi luettelointiohjelma

Esa Peltonen esitteli Axiellin tulevaa Aurora-päivitystä. Melinda-toiminnot integroidaan Auroran uuteen versioon (4.0), joka tulee vain Melinda-kirjastojen käyttöön. Ohjelman ominaisuuksiin kuuluvat esimerkiksi tietokannan tietueiden oikeellisuusraportit, massamuutokset, tietueiden hakeminen, vertaileminen, yhdistäminen ja tallentaminen Melindaan sekä replikointiraportit. Ensimmäisenä tietuetunnisteena käytetään kenttään 035 tallennettavaa Melinda-id:tä. Uusi versio julkaistaan katselmointiin lähiaikoina ja se on tarkoitus saada käyttöön ennen kesää.

Aurorassa ei tässä vaiheessa ole auktoriteettitoiminnallisuutta, mutta asian toteuttaminen on työlistalla. Yhteyksien rakentaminen Asteriin ja Fintoon ei ole teknisesti vaativaa. Asiasanastojen saaminen Finto-rajapinnan kautta on yksinkertaista, Asteri taas toimii samassa järjestelmässä kuin Melinda ja siihen pääsee käsiksi saman rajapinnan kautta. Melindaan on tulossa auktoriteettivaltuutominen, jossa auktoriteetteihin päivitettyt muutokset päivittyvät myös bibliografisiin tietueisiin. Melinda-kirjastoilla on oikeus käyttää syntymä- ja kuolinvuodet sisältäviä henkilöauktoriitteja. Yhteistöauktoriitteit ovat tulossa myös Fintoon, jossa asiasanastot jo ovat.

Auroran perustoiminnallisuuteen kuuluu tuki osakohteille. Osakohteet ovat mukana omana osiona myös rajapinnan testaussuunnitelmassa.

Keskusteltiin mahdollisuuksista tuottaa hankintatietueet kansallisesti suoraan Melindaan. Kirjavälitys ja BTJ toimivat jo Melindassa. Lisäksi Kansalliskirjastolla on valmiudet ONIX-muotoisten tietojen vastaanottamiseen. Asiaan liittyy kuitenkin haasteita, kuten kustantajien mukaan saaminen. Välittäjäyritysten kanssa toimiminen lienee käytännössä yksinkertaisempaa. Lisäksi yleisten kirjastojen hankintaprosessien ja -sopimusten kokonaisuus on monimutkainen: kirjastokimpoilla on yhtenäiset tietokannat mutta erilliset hankintasopimukset, joita samalla kunnalla voi olla useita eri aineistoille. Lisäksi sopimukset uudistetaan kilpailutuksissa. Asiaa tulee selvittää lisää.

5.3.2014

Kirjastoverkkopalvelut

5. Tämän vuoden aikataulusuunnittelua

Tampereella siivotaan tietokantaa kesän aikana. Siivoustoimenpiteitä voidaan toteuttaa Auroran massamuutostoinnoilla. Loppuvuonna toteutetaan ISBD-0-alueen konversio sekä aineistonsiirto. Siirto pyritään toteuttamaan marraskuun alussa. Koeajot tulee aloittaa pari kuukautta aiemmin. Tietokannan siivouksen ei tarvitse olla välttämättä valmistunut koeajojen aloittamiseen mennessä. Liittymisprosessin yksityiskohtia pitää suunnitella vielä tarkemmin.

Kokkolassa jatketaan tietokannan siivouksella. Keväällä henkilökunta osallistuu koulutuksiin. Tietokanta siirretään Axiellin palvelimelle syksyllä. Konversion tekeminen menee ensi vuoden puolelle.

Kansalliskirjastolla on parin viikon välein tapaamisia Axiellin kanssa rajapinta-asioissa. Seuraava neuvottelu pidetään 18.3. Sovittiin, että tapaamisten sisällöstä toimitetaan jatkossa yleisten kirjastojen piloteille tiivis sähköpostitiedote. Tässä vaiheessa vastaanottajina ovat Petri Tonteri, Eeva-Riitta Peltonen ja Sirpa Tuomisto, myöhemmin myös Tampereella aloittava projektityöntekijä. Myös auktoriteettituotannon edistymisestä tiedotetaan heti, kun jotain konkreettista on tapahtumassa.

Hankintaprosessin ja hankintatietueiden tuomisen selvittäminen oma kokonaisuutensa, jota tulee pohtia lisää sekä Kansalliskirjastossa että yleisten kirjastojen Melinda-ryhmässä.

Axiell tiedottaa Aurora 4.0 -klientistä enemmän kun valmistumisaikataulu tarkentuu. Version valmistuessa tietoa on luvassa enemmän. Yksi vaihtoehto olisi järjestää asiaan keskittyvä webinaari.

Keskusteltiin kirjastojen lähiajan koulutustarpeista. Mahdollisia teemoja olisivat Melindassa työskentely, Axiellin luettelointiklientin uudet toiminnot tai ISBD Consolidated -kuvailusäännöstö. Vastuutahoja ja koulutusten jaksottamista tulee vielä suunnitella. Myös vertaiskoulutus ja kokemusten jakaminen on tärkeää, kuten AMK-kirjastojen kokemukset ovat osoittaneet. Ainakin Tampere tiedottaa muille Aurora-kirjastoille Melinda-projektin edistymisestä ja siinä saaduista kokemuksista.

6. Kokouksen päättäminen

Seuraava palaveri sovittiin pidettäväksi samalla kokoonpanolla tiistaina 27.5. klo 10.

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 12.45.